

USMON NOSIR MILLATIMIZNING ASL FARZANDI OTASHIN SHOIRI

Yunusova Shaxnoza Qobiljonovna

Andijon viloyati Marhamat tumani 2-son kasb-hunar maktabi

“Ona tili va adabiyot” fani o’qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Namanganda tug’ilib xalq nafasini kuylagan ijodkor asarlarida qo’llangan badiiy san’atlar tahlili, yozuvchi mahoratiga bo’lgan tashbehlar, “Norbota”, “Naxshon” dostonlariga fikrlar yoritilgan.

Kalit so’zlar: “Norbo’ta”, “Naxshon”, “Yurak”, “Nasimga deganim”, “Bodom gullagan kechasi”

KIRISH

O’zining betakror iste’dodi, yuksak matonati va xalqparvarligi bilan o’zbek adabiyotida o’chmas iz qoldirgan, mustabid tuzum davrida siyosiy qatag’on qurboni bo’lgan otashin shoir, tarjimon va dramaturg Usmon Nosir xalqimizning mashhur farzandlaridan biridir. Uning ezgu insoniy fazilatlar, Vatanga muhabbat va sadoqat, kelajakka yuksak ishonch tuyg’usi bilan yo’g’irilgan yetuk badiiy asarlarining xalqimiz ma’naviyatini yuksaltirish, yosh avlod tarbiyasidagi beqiyos o’rni va ahamiyatini hisobga olib hamda shoir tavalludining 110 yilligini keng nishonlash va xotirasini abadiylashtirish maqsadida O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev tomonidan qaror qabul qilindi.

She’riyatning tabarruk ,muqaddas dargohida anvoyi bir chamanzor, sira xazon bo’lmaydigan mo’jaz bog’ yaratib ketgan Usmon Nosir ulug’ va abadiy she’riyatning diydasidan oqib ulgurmagan shabnamdir.U hali qahqahaga aylanmay lablarimizda manguga qotib qolgan tabbasumdir.Uning she’rlari ko’z kabi tirik ,jonli, tutqich bermas hayot poralaridir.

Bog’larga namozgar salqini tushdi

Gullar ham bargini qayirdi asta

Oftob ham suv ichar tog’lardan pastda

Loladek qip-qizil o’t-shafaq o’chdi.

Bu kabi satrlar ijodkorning umuman she’riy qiyofasini, poetik ohangini belgilaydi. O’zining yuksak matonati va xalqparvarligi ,betakror istedodi bilan “Xalq dushmani” tamg’asi bosilib qamoqqa olinganda ham ,zamon zayli bilan tegirmon umoniga tashlanganda ham ,u hech qachon o’zining jo’shqin harakatidan to’xtamagan .O’zining el-yurt oldida mutlaqo aybsiz ekanligiga qat’iy ishongan.Jasoratli ,otashqalb Usmon Nosir 1940-yil 2-avgustda kimsan o’sha Stalin nomiga ariza yozadi.Qamoqda o’tirgan vaqtida ham “She’riy roman”,3ta sahna asari,ko’plab she’rlar yozganini xabar qiladi “Men hali yoshman,g’ayratga to’laman! Men xalqimning farovonligi uchun ijod qilishim kerak,men aybsizman”-deya “Saltanat sultoniga” ariza bitgan dovyurak shoir

edi. Unga nisbatan oqlov e'lon qilinganda afsuski shoir bu dunyoda o'chmas umr zarvaraqlarini to'ldirib bo'lgandi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ha, haqiqatdan ham shoir bugun ham tirik, oramizda yurgandek. Zotan, uning asarlari o'qilmoqda, she'rlari yod olinmoqda, u haqda kitoblar, sahna asarlari yaratilmoqdaki, bularning barchasi yuqoridagi misralar nechog'lik asosli ekanligini yana bir bor isbotlaydi. Iste'dodli shoir To'ra Mirzoning "Usmon Nosir" nomli badiasi, yosh va qalami o'tkir yozuvchi Jovlon Jovliyevning "Usmon Nosir" kitobi va shu nomdagi sahna asari esa uning yosh avlod tassavvurida yangitdan kashf etdi, desak sira mubolag'a bo'lmaydi. Shuningdek, bu kabi asarlarni maktab darsliklariga kiritish va bu orqali aziz farzandlarimiz qalbida o'tmishga hamda ulug' ajdodlarimizga bo'lgan faxr va g'urur tuyg'ularini shakllantirmog'imiz, bugunning, kelajakning Usmon Nosirlarini yaratmog'imiz zarur va ayni chog'da dolzarb ham. Bu borada ayniqsa, prezidentimizning "O'tashin shoir, tarjimon va dramaturg Usmon Nosir tavalludining 110 yilligini keng nishonlash to'g'risida"gi qarori o'zining betakror, so'nmas va samimiy hayot yo'li, takrorlanmas iste'dodi, sohir she'rlari ila millionlar qalbini zabt etgan ulug' ijodkorning xotirasini abadiylashtirish, uni bugungi kun kitobxoniga yana bir karra tanitish imkonini beruvchi muhim hujjat bo'lganligi ham ayni haqiqatdir!

NATIJARLAR

2022-yil 10-fevral kuni O'zbekiston Prezidenti tomonidan "O'tashin shoir, tarjimon va dramaturg Usmon Nosir tavalludining 110 yilligini keng nishonlash to'g'risida qaror qabul qilindi". Bu esa Namangan adabiy muhitidan chiqan o'ktam shoirga chuqur hurmat va ehtrom ifodasi edi. Filologiya fanlari kandidanti, dotsent O'tkir Rashid tabiri bilan aytganda "Shoir hali yashayapdi. U sevgan bog'ida, sevgan elining dilida yashayapdi". Usmon Nosir she'rlarining mavzui, mazmuni, xarekteri va tabiatiga qarab adabiyotshunos Ibrohim G'ofurov Usmon Nosirni "Yo'lchi" deb ataydi. "U har bir she'rda bizga yo'lchi siymosida gavdalanadi. U o'zini yo'lchi deb atashni yaxshi ko'radi", - deydi. Bu tabir to'g'ri shoir xuddi sayohatchi, yo'lchi kabi yurib, yo'llarda ko'rgan odamlarni, hodisalarni va tabiiat go'zaligini suratini she'r orqali oladi.

Ijodkor lirikadan tashqari "Norbo'ta", "Naxshon" dostonlari "Atlas", "So'ngi kun", "Zafar" "Dushman" dramalar mualifi hisoblanadi.

Ko'z tutdim, ko'zlarim nigoron bo'ldi

O, dilbar, siymbarim, yuzlari qirmiz Kiprigi ko'ksiga soya slogan qiz

Ko'z tutdim, yuragim to'la qon bo'ldi

"Naxshon" dostonidagi bu parchada shoirning maashuqani intizor nigohi bilan kutgan ekanligini, u naqadar go'zal, xatto kipriklari uzunligidan ko'ksiga soya solishini aytadi. Shu o'rinda shoir Muhammad Yusufning "Kipriklari uzun kokillaridan ..." misralari beixtiyor yodimizga tushadi.

Darhaqiqat, Usmon Nosir buloqdek sof va sho‘xchan she‘riyati, o‘z davrining real voqeligini yoritib bera olgan poema va dostonlari bilan xalqning erka farzandiga aylandi. Shoir bir she‘rini shunday satrlar bilan boshlaydi:

O, u qanday fusunkor!
Nur bilan to‘lgan butun
Gullari chaman-chaman
Men ularni ichaman.
Ko‘nglimda yashnar bahor
Nur bilan to‘lgan butun...

Naqadar soda va bir paytning o‘zida beqiyos misralar! Bu shoir ko‘ngil bog‘ining tasviri emasmi?! Uning ko‘ngli bahor misoli farahbaxsh nur bilan to‘yingandek go‘yo. Bu haqida Ibrohim G‘ofurov yana shunday xotirlaydi: “Ichdan nurlanish juda noyob hodisa. Insoniyatning kamdan-kam farzandlariga nasib bo‘ladi. So‘zning ichdan mo‘jiza kasb etib nurlanishini men Boborahim Mashrabda, Mirzo G‘olibda, Geyneda, Lorkada, Cho‘lponda, Usmon Nosirda kuzatganman”. Albatta, bu qadar diltortar, zavq-shavqqa to‘la satrlarni bitmoq uchun shunchaki shoir emas, balki muhtasham va sohir qalb egasi bo‘lmoq ham lozim.

XULOSA

Xulosa o‘rnida shuni aytmog‘imiz lozimki, Usmon Nosir singari millatimizning asl farzandlari hech qachon xotiralardan o‘chib ketmaydi. Zamonlar o‘zgaradi, avlodlar almashadi, biroq shoir yozgan she‘rlari, ta‘sirchan asarlari misralarida, ruhi va ohanglarida umrboqiy misoli porlab turaveradi!

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 10-fevraldagi PQ-125-son [qaroriga](#) ILOVA
2. Usmon Nosir bitiklari, Toshkent-2010 yil,
3. III-kurs Adabiyot, Akademik litsey uchinchi bosqich o‘quvchilari uchun, “Bayoz” Toshkent-2016-yil,
4. Усмон Носир. Унутмас мени боғим. - Тошкент, Фафур Фулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти, 1989 й.
5. Ibrohim G‘afurov. Qismatning ovozi (Usmon Nosir ilhomlari). – Toshkent, 1993-yil
6. A. Oripov, Usmon Nosir haqida so‘z, O‘zbekiston adabiyoti va san‘ati, 1983, №3